

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีสุขภาพและแกนนำครัวเรือนในการจัดการขยะ
บ้านปราสาทอำนวย ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
PROMOTING PARTICIPATION OF HEALTH PARTIES AND HOUSEHOLD
LEADERS IN WASTE MANAGEMENT IN BAN PRASAT AMNUAY, MUEANG
FAI SUBDISTRICT, NONG HONG DISTRICT, BURI RAM PROVINCE

สนอง อรุณศรี

SANONG AROONSRI

ธนิดา ผาติเสนะ

TANIDA PHATISENA

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA RAJABHAT UNIVERSITY

จังหวัดนครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

รับบทความ : 10 มิถุนายน 2563 /ปรับแก้ไข : 20 สิงหาคม 2563 /ตอบรับบทความ : 27 สิงหาคม 2563

Received : 10 June 2020 /Revised : 20 August 2020 /Accepted : 27 August 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีสุขภาพและแกนนำครัวเรือนในการจัดการขยะบ้านปราสาทอำนวย ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้มีส่วนร่วม มี 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มภาคีสุขภาพ จำนวน 7 คน 2) กลุ่มแกนนำครัวเรือน จำนวน 45 คน ดำเนินการวิจัย 3 ระยะ คือระยะที่ 1 ศึกษาสถานการณ์การจัดการปัญหาขยะในชุมชน ระยะที่ 2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีสุขภาพและแกนนำครัวเรือนในการจัดการขยะ และระยะที่ 3 ศึกษาผลการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีสุขภาพและแกนนำครัวเรือน เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วยแบบสำรวจ แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม และแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Paired t-test ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลวิจัยพบว่า สถานการณ์การจัดการปัญหาขยะในชุมชน ก่อนการเข้าร่วมกระบวนการ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีการแยกขยะ ใช้วิธีการกำจัดขยะโดยการรวมขยะแล้วเผา หลังการเข้าร่วมกระบวนการ พบว่าแกนนำครัวเรือนมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกระบวนการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ประชาชนมีการแยกขยะและนำไปกำจัดให้ถูกหลักการจัดการทุกครัวเรือน รวมทั้งไม่ทิ้งขยะในที่สาธารณะในหมู่บ้าน มีกติกาชุมชนเกี่ยวกับการจัดการขยะเพื่อนำไปใช้ในชุมชนต่อไป

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, ภาคีสุขภาพ, แกนนำครัวเรือน, การจัดการขยะ

ABSTRACT

The objective of this research was to promote the participation of health parties and household leaders in waste management at Ban Prasat Amnuay, Mueang Fai Subdistrict, Nong Hong District, Buriram Province. The participants consisted of 2 groups: a group of health parties, consisting of 7 people and a group of 45 household leaders. The research was conducted in 3 phases: Phase 1 studied community context, Phase 2 promoted participation of health parties in waste management, and Phase 3 studied the results of promoting participation of health parties. The research instruments consisted of a questionnaire survey, group discussion and questionnaires. Quantitative data analysis used statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation and paired t-test. The qualitative data were analyzed with a content analysis.

It was found that, before joining the demonstration process, most people did not separate their waste. Rather, they used waste disposal methods by combining waste and then incinerating it. After participating in the learning process, the household leaders had higher scores, knowledge, awareness and participation in waste management at a statistically higher level. People had separated their waste and disposed of it properly according to every household management principle, including not littering in public places in the village. They developed community rules regarding waste management for further use in the community.

Keywords : Promoting participation, Health parties, Household leaders, Waste management

บทนำ

ปัญหาขยะมูลฝอยมีแนวโน้มซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ในทั่วทุกภูมิภาคของโลก เพราะขยะนอกจากหมายถึงสิ่งของเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตและการอุปโภค ซึ่งเสื่อมสภาพจนใช้การไม่ได้หรือไม่ต้องการใช้แล้วยังมีของเสียอันตราย ที่ปะปนและอาจกระทบต่อสุขภาพ ได้แก่ กระทบต่อสุขภาพทั้งของคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยขยะมีแนวโน้มสูงขึ้น จากเดิมในปี 2551 มีปริมาณขยะมูลฝอยประมาณ 24 ล้านตัน ขยะมาเป็น 27 ล้านตัน ในปี 2558 และปัจจุบัน ปี 2559 มีปริมาณขยะมูลฝอยประมาณ 30 ล้านตัน แสดงให้เห็นว่าการผลิตขยะนั้นเพิ่มขึ้น ซึ่งทุกคนล้วนแต่เป็นผู้ผลิตขยะ ในแต่ละปีมีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนเกิดขึ้นทั่วประเทศประมาณ 26.85 ล้านตันต่อปี คนไทยทิ้งขยะ 1.13 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน และยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเนื่องจากการนำขยะไปใช้ประโยชน์ (Recycle) ของไทยมีปริมาณค่อนข้างต่ำ (Pollution Control Department, 2017, pp. 70-72)

สถานการณ์ภาพรวมขยะมูลฝอยทั่วไปในจังหวัดบุรีรัมย์ปี พ.ศ. 2559 มีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 620 ตัน/วัน ที่ถูกนำไปกำจัด จังหวัดบุรีรัมย์ มีเทศบาล ทั้งหมด 62 แห่ง ให้บริการเก็บขนมูลฝอยจำนวน 62 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 100 ในจำนวนนี้ มีการกำจัดถูกต้องตามหลักวิชาการจำนวน 13 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 20.97 และกำจัดไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ 49 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 79.03 การใช้ประโยชน์จากมูลฝอยทั่วไปขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า มีการใช้ประโยชน์จากมูลฝอยทั่วไป 112 ตัน/วัน คิดเป็นร้อยละ 18.06 ส่วนขยะมูลฝอยทั่วไป ยังคงมีส่วนเหลือที่ไม่ได้กำจัด และพบว่าเทศบาลที่มีการกำจัดถูกต้องเพียงร้อยละ 20.97 รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดความพร้อมในการจัดระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งหากไม่มีการจัดการที่ดีพอ ปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมที่มีความสลับซับซ้อนอยู่แล้ว ก็จะทวีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อสถานะความเป็นอยู่ของประชาชน

ในวงกว้าง สำหรับปัญหาขยะมูลฝอยของจังหวัดบุรีรัมย์ในปัจจุบันเกิดจากสาเหตุของปัญหาหลายประการ เช่น การบริหารจัดการในการกำจัดขยะมูลฝอย สถานที่ทิ้งขยะมีไม่เพียงพอ การเก็บขนขยะและการขนส่งยังไม่เหมาะสม และเพียงพอ จำนวนสิ่งรองรับขยะมูลฝอยไม่เพียงพอและไม่ถูกสุขลักษณะ อีกทั้งประชาชนส่วนหนึ่งยังไม่ให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาด ขาดความตระหนักและความรับผิดชอบต่อนโยบายขยะมูลฝอย ขาดความรู้ความสามารถในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยทำให้เกิดมลภาวะเป็นพิษ แหล่งโรคและเหตุรำคาญต่าง ๆ (Provincial Office for Natural Resources and Environment Buriram, 2017, online)

อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีทั้งหมด 7 ตำบล 100 หมู่บ้าน มีจุดนำขยะไปทิ้งรวม จำนวน 4 แห่ง มีปริมาณจำนวนขยะทั่วไปทั้งหมดเฉลี่ยวันละ 3.2 ตัน ต่อวัน กำจัดขยะเป็นการกำจัดแบบ เท กอง เผา ไม่มีการคัดแยกขยะแต่อย่างใด ขยะที่เป็นเศษอาหาร เศษวัชพืช ยังคงถูกทิ้งรวมกับขยะทั่วไป ซึ่งเศษอาหารนอกจากจะก่อให้เกิดความสกปรกเน่าเสียส่งกลิ่นเหม็นแล้ว ยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงและสัตว์นำโรค เป็นแหล่งแพร่กระจายเชื้อโรค ส่วนขยะรีไซเคิลยังคัดแยกได้น้อย โดยคัดแยกได้เฉลี่ย 284 กิโลกรัมต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 4.3 ของขยะทั่วไป และยังคงมีบางส่วนถูกทิ้งรวมไปกับขยะทั่วไป ขยะบางอย่างที่สามารถขังน้ำได้ ถูกโยนทิ้งทั่วไปฝนตกมาจะมีน้ำขังกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายซึ่งเป็นพาหะนำโรคใช้เลือดออก สำหรับปัญหาขยะมูลฝอยของอำเภอหนองหงส์ มีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการในการกำจัดขยะมูลฝอย สถานที่ทิ้งขยะบ่อขยะไม่ถูกต้อง และจะมีการปิดบ่อขยะเนื่องจากขยะเต็มจำนวน 1 บ่อ และจะปิดเนื่องจากมีชาวบ้านในพื้นที่บ่อทิ้งขยะให้ปิดบ่อขยะจำนวน 1 บ่อ ทำให้บ่อทิ้งขยะลดลง การเก็บขนขยะ การขนส่งยังไม่เหมาะสม และในชุมชนมีจำนวนสิ่งรองรับขยะมูลฝอยไม่เพียงพอและไม่ถูกสุขลักษณะ อีกทั้งประชาชนส่วนหนึ่งยังไม่ให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาด ขาดความตระหนักและความรับผิดชอบต่อนโยบายขยะมูลฝอย ขาดความรู้ความสามารถในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยทำให้เกิดความสกปรกเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรค แหล่งแพร่พันธุ์สัตว์นำโรค และเหตุรำคาญต่าง ๆ (Provincial Office for Natural Resources and Environment Buriram, 2017, online)

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ รับผิดชอบทั้งหมด 12 หมู่บ้าน จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า 1) การทิ้งขยะไม่นิยมทิ้งลงถังขยะ 2) ไม่มีการลดปริมาณขยะมูลฝอยในแต่ละหลังคาเรือน 3) ไม่มีการคัดแยกขยะ 4) ไม่มีการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ (Muang Fai Subdistrict Administration Organization, 2017, unpagged) และในพื้นที่บ้านปราสาทอำนวย ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ การกำจัดขยะใช้วิธีการเผาบ้าง ไม่มีการจัดการที่ถูกต้อง ทำให้บริเวณบ้านมีขยะมูลฝอยอยู่ในบริเวณบ้านทุกครัวเรือนทิ้งขยะทั่วไป ขยะอันตราย ขยะรีไซเคิล และขยะอินทรีย์ จากข้อมูลที่พบนี้จะเห็นได้ว่า ประชาชนยังไม่มีความรู้ ความตระหนัก และการจัดการขยะที่ถูกหลักสุขาภิบาล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการนำนโยบายมาสู่การปฏิบัตินั้นยังขาดความชัดเจน รวมถึงการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะ จากการศึกษาของคุณาวงษ์ คตวงษ์ (Katawong, 2015, p. 229) ได้ศึกษาการพัฒนาชุมชนด้านการจัดการขยะของเทศบาลตำบลโนนสุวรรณ อำเภอโนนสุวรรณ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า หลังการพัฒนารูปแบบทำให้ชุมชนได้รับความรู้ มีการพัฒนาชุมชนมากยิ่งขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากการศึกษาข้อมูลข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของภาคีสุขภาพและแกนนำครัวเรือน บ้านปราสาทอำนวย ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์เพื่อลดปริมาณขยะและปัญหาที่ตามมาจากรองขยะ สร้างความเข้าใจ ให้กับประชาชน และมีการกำจัดขยะที่ถูกต้อง ถูกวิธี ถูกสุขลักษณะ ถูกหลักสุขาภิบาลและส่งเสริมให้ประชาชนรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยในชุมชนตนเอง และจะส่งผลให้ได้รูปแบบแนวทางการจัดการขยะสอดคล้องกับกติกาชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

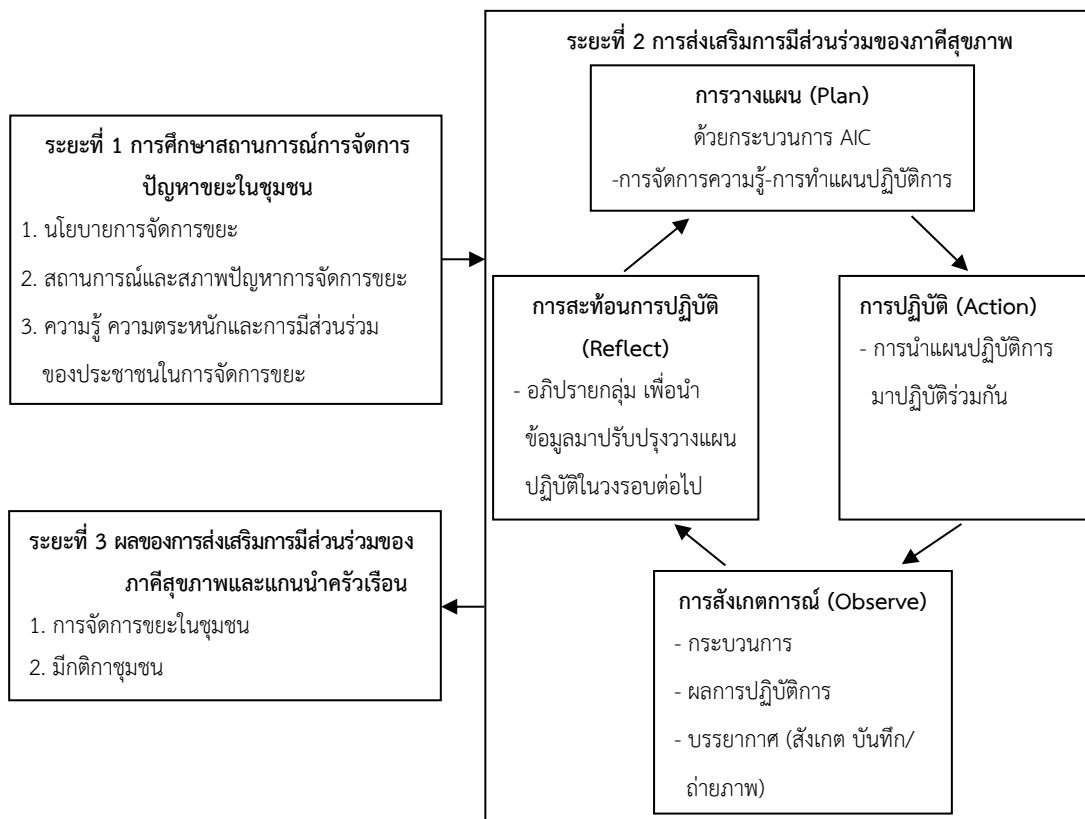
1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการปัญหาขยะในชุมชน บ้านปราสาทอำนวย ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อพัฒนาระบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีสุขภาพและแกนนำครัวเรือนในการจัดการขยะ บ้านปราสาทอำนวย ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อศึกษาผลของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีสุขภาพและแกนนำครัวเรือนในการจัดการขยะ บ้านปราสาทอำนวย ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ประโยชน์การวิจัย

1. ภาคีสุขภาพ และแกนนำครัวเรือน บ้านปราสาทอำนวย ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับการพัฒนาศักยภาพในการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม
2. ภาคีสุขภาพ บ้านปราสาทอำนวย ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถนำการมีส่วนร่วมของภาคีสุขภาพไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาการจัดการขยะ หรือการแก้ปัญหาอื่น ๆ ของชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีสุขภาพและแกนนำครัวเรือนในการจัดการขยะ บ้านปราสาทอำนวย ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยประยุกต์กระบวนการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff (1981, p. 6) 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหาและการมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล กับแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการของ Kemmis and McTaggart (1990, p.10) และกระบวนการ AIC ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีสุขภาพและแกนนำครัวเรือนในการจัดการขยะ ของบ้านปราสาทอำเภอนาย ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการของ Kemmis and Mc Taggart (1990, p. 10) และกระบวนการ AIC ระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน 2561-มิถุนายน 2562 รวมเวลา 8 เดือน มีการดำเนินงาน 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสถานการณ์การจัดการปัญหาขยะในชุมชน

เป็นการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ประกอบด้วย นโยบายการจัดการขยะ สถานการณ์และสภาพปัญหาการจัดการขยะ ความรู้ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ รวมถึงการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวกับการจัดการขยะและการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับแกนนำครัวเรือน จำนวน 45 คน การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และการสังเกตสภาพแวดล้อมและการจัดการขยะในชุมชน

ระยะที่ 2 กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีสุขภาพ

ผู้วิจัยนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากระยะที่ 1 มากำหนดกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีสุขภาพ และแกนนำครัวเรือน โดยมีการดำเนินการตามกระบวนการแนวคิดการมีส่วนร่วม และการวิจัยเชิงปฏิบัติการของ Kemmis and McTaggart ประกอบด้วย 4 ขั้น คือ 1) การวางแผน (P=Planning) 2) การปฏิบัติ (A=Action) 3) การสังเกตการณ์ (O=Observation) และ 4) การสะท้อนการปฏิบัติ (R=Reflection)

ผู้มีส่วนร่วมในระยะที่ 2 แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มภาคีสุขภาพ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 1 คน ผู้บริหารโรงเรียน และครูอนามัยโรงเรียนบ้านโคกปราสาท รวม 2 คน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เมืองฝ้าย 1 คน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เมืองฝ้าย 1 คน ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เมืองฝ้าย 1 คน ผู้นำศาสนา 1 ท่าน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มพัฒนาศักยภาพการจัดการขยะมูลฝอย ประกอบด้วย กลุ่มแกนนำครัวเรือน บ้านปราสาทอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี จำนวน 45 คน

กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีสุขภาพ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Planning)

เป็นการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการและวางแผนกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ภาคีสุขภาพและแกนนำครัวเรือนในการจัดการขยะด้วยกระบวนการ AIC ผู้เข้าร่วมกระบวนการ จำนวน 120 คน ได้แก่ กลุ่มแกนนำครัวเรือนในหมู่บ้านปราสาทอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี จำนวน 92 คน 2) กลุ่มผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ จำนวน 21 คน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน กรรมการหมู่บ้านจำนวน 6 คน อาสาสมัครประจำตำบล จำนวน 8 คน หัวหน้าคุ้ม จำนวน 4 คน 3) กลุ่มภาคีสุขภาพในพื้นที่ จำนวน 7 คน

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติ (Action)

การปฏิบัติเป็นการนำแผนปฏิบัติการแต่ละองค์ประกอบของกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีสุขภาพจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้ตามสภาพจริง ตามหลัก การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ มุ่งการเปลี่ยนแปลงและมุ่งให้เกิดการกระทำเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ รวมถึงการจัดกิจกรรมนั้นอาจต้องมีการยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การพัฒนาศักยภาพแกนนำครัวเรือน เป็นการพัฒนาศักยภาพแกนนำให้มีความรู้ ความตระหนักและทักษะในการจัดการขยะ ประกอบด้วย 2 กิจกรรม คือ

กิจกรรมที่ 1 การประชุมเชิงปฏิบัติการในการจัดการขยะ

กิจกรรมที่ 2 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของแกนนำครัวเรือนให้มีการจัดการขยะที่ถูกต้อง และมีการลดปริมาณขยะในครัวเรือน โดยใช้หลักการ 3Rs ได้แก่ (Reduce) การใช้น้อย (Reuse) ใช้ซ้ำ และ (Recycle) หมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ และมีการศึกษาดูงานหมู่บ้านใกล้เคียงที่ดำเนินการประสบความสำเร็จ

2) การกำหนดกติกาชุมชน เป็นการกำหนดกฎเกณฑ์ที่ชุมชนร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อเป็นหลักยึดในการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการขยะและการดูแลสุขภาพแวดล้อม ทั้งภายในบริเวณบ้านและบริเวณชุมชน

ขั้นที่ 3 การสังเกตการณ์

1) ผู้วิจัยสังเกตกระบวนการจัดการขยะของแกนนำครัวเรือน ในขั้นตอน การคัดแยก การรวบรวม การเก็บขน การกำจัด และการนำไปใช้ประโยชน์ โดยใช้แบบสังเกตรูปแบบการจัดการขยะจากการปฏิบัติงานของประชาชน เป็นเครื่องมือในการบันทึกข้อมูล

2) ผู้วิจัยประเมินความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค ในระหว่างดำเนินการ พร้อมกับคอยติดตามกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาตามแผนงานที่วางไว้ โดยใช้แผนปฏิบัติการเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3) ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมของแกนนำครัวเรือนในการจัดการขยะ ก่อนและหลังการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ใช้สถิติทดสอบ t-test for dependent ที่ระดับนัยสำคัญ 0.001

ขั้นที่ 4 การสะท้อนการปฏิบัติ

- 1) สนทนากลุ่มภาคีสถาภาพ เพื่อระดมความคิดประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านมา
- 2) ผู้วิจัยนำผลการสนทนากลุ่ม ไปปรับปรุงแผนงานในการปฏิบัติต่อไป

ระยะที่ 3 ศึกษาผลของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีสถาภาพและแกนนำครัวเรือนในการจัดการขยะ
ทำการศึกษากิจการการจัดการขยะในชุมชน และการกำหนดกติกาชุมชนเกี่ยวกับการจัดการขยะ

จริยธรรมการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่ใบรับรอง HE-010-2561

ผลการวิจัย

การศึกษาศาสนาการการจัดการปัญหาขยะในชุมชน

จากการสนทนากับผู้บริหารเกี่ยวกับนโยบายการจัดการขยะ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหงส์ กล่าวว่า

“การปฏิบัติงานด้านการจัดการขยะในชุมชนใช้หลักการปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทย ด้วยหลัก 3R และมีแนวทางในการดำเนินการคือ มีการประชุมหารือกับผู้เกี่ยวข้องในชุมชน สร้างกฎกติการ่วมกัน ถือปฏิบัติตามกฎและบังคับใช้แล้วค่อยตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงาน”

ส่วนสถานการณ์และสภาพปัญหาการจัดการขยะชุมชน จากการสัมภาษณ์และการสังเกตประชาชนบ้านปราสาทอำนวย ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ก่อนการเข้าร่วมกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมภาคีสถาภาพและแกนนำครัวเรือนในการจัดการขยะ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีการแยกขยะ ใช้วิธีการกำจัดขยะโดยการรวมขยะแล้วเผา และบางส่วนมีการฝังกลบ ตามความสะดวกของแต่ละครัวเรือน บางครัวเรือนมีการขนขยะไปทิ้งนอกหมู่บ้าน และในป่าใกล้หมู่บ้าน นาน ๆ ครั้ง จึงจะมีการรวมกลุ่มกันเพื่อกำจัดขยะหรือทำความสะอาดหมู่บ้าน แกนนำครัวเรือนที่สนใจเข้าร่วมกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ มีจำนวน 45 คน ส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 51.1 มีความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการขยะอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 48.9 และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในระดับปานกลาง ร้อยละ 100.0

กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีสถาภาพและแกนนำครัวเรือนในการจัดการขยะ

ขั้นที่ 1 การวางแผนการปฏิบัติงาน (Planning)

ผู้วิจัยได้ประชุมและวางแผนกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมภาคีสถาภาพและแกนนำครัวเรือนในการจัดการขยะด้วยกระบวนการ AIC ในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2562 โดยมีผู้เข้าร่วมกระบวนการ AIC จำนวน 120 คน ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลปัญหาจากสถานการณ์ด้านการจัดการขยะในหมู่บ้าน บ้านปราสาทอำนวย ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ จากการศึกษาข้อมูลในระยะที่ 1 แล้ว ผู้เข้าร่วมกระบวนการได้ร่วมกันเสนอกิจกรรมดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การพัฒนาศักยภาพแกนนำครัวเรือน เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับการจัดการขยะ และการศึกษาดูงานการจัดการขยะในหมู่บ้านใกล้เคียงที่ดำเนินการแล้วสำเร็จ

กิจกรรมที่ 2 การกำหนดกติกาชุมชนในการจัดการขยะร่วมกับประชาชนโดยการมีส่วนร่วมของภาคีสถาภาพ ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

หลังจากนั้นได้มีการหาผู้รับผิดชอบ กำหนดวันเวลา และสถานที่ในการดำเนินกิจกรรม เริ่มช่วงเดือนมีนาคม-มิถุนายน 2562

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติการ (Action)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมภาคีสุขภาพและแกนนำครัวเรือนในการจัดการขยะ เพื่อจัดกิจกรรมในชุมชนดังได้วางแผนไว้ ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การพัฒนาศักยภาพแกนนำครัวเรือน ได้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับการจัดการขยะด้วยหลัก 3Rs ได้แก่ การใช้น้อย (Reduce) ใช้ซ้ำ (Reuse) และหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycle) โดยผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการขยะของตำบลและวิทยากรภายนอก ในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2562 และมีการศึกษาดูงานหมู่บ้านใกล้เคียงที่ดำเนินการประสบความสำเร็จ คือบ้านสวัสดิ์ ตำบลกลันตา จังหวัดบุรีรัมย์ ระยะเวลา 1 วัน ในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2562

กิจกรรมที่ 2 การกำหนดกติกาชุมชนร่วมกับประชาชนตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้มีการประชุมวางแผนร่วมกับภาคีสุขภาพในการจัดการขยะ เพื่อร่างกติกาชุมชนเกี่ยวกับการจัดการขยะและการดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชน ในวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2562 และได้มีการจัดประชุมเพื่อนำเสนอกติกาชุมชนที่ร่างขึ้นต่อประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลเพิ่มเติม รวมถึงหาข้อสรุปร่วมกัน โดยได้กติกากลับมาว่าด้วยเรื่องการจัดการขยะ บ้านปราสาทอำวนวย ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2562 โดยจัดที่ศาลาวัดบ้านปราสาทอำวนวย มีผู้เข้าร่วมประชุมครั้งนี้ 40 คน หลังจากนั้นได้มีการนำกติกาชุมชนไปทดลองใช้ในชุมชนเป็นเวลา 1 เดือน ตั้งแต่ 1-31 มีนาคม 2562 แล้วมีการประเมินผล โดยผู้นำชุมชนและแกนนำชุมชน เพื่อค้นหาสิ่งที่ดีและสิ่งที่ต้องแก้ไขถ้ามีพบสิ่งที่ต้องแก้ไขก็ปรับแก้เพื่อให้กติกาที่กำหนดขึ้นนั้นมีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชน และได้ประกาศให้บ้านปราสาทอำวนวยใช้กติกาชุมชนนี้รวมการอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2562

ขั้นที่ 3 การสังเกตการณ์ (Observation)

ตารางที่ 1 ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะก่อนและหลังเข้าการเข้าร่วมกระบวนการ

(n=45)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	t	df	p
ความรู้ในการจัดการขยะ					
ก่อนเข้าร่วมกระบวนการฯ	9.64	1.760	-10.666	44	<0.001*
หลังเข้าร่วมกระบวนการฯ	11.33	1.706			
ความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการขยะ					
ก่อนเข้าร่วมกระบวนการฯ	44.38	3.143	-11.582	44	<0.001*
หลังเข้าร่วมกระบวนการฯ	50.04	3.931			
การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ					
ก่อนเข้าร่วมกระบวนการฯ	34.78	2.344	-12.582	44	<0.001*
หลังเข้าร่วมกระบวนการฯ	39.69	3.329			

* p<0.001

จากตารางที่ 1 หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมภาคีสุขภาพและแกนนำครัวเรือนในการจัดการขยะ พบว่าแกนนำครัวเรือนที่เข้าร่วมกระบวนการ มีคะแนนเฉลี่ยความรู้ในการจัดการขยะ ความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการขยะ การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะดีกว่าก่อนการเข้าร่วมกระบวนการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ขั้นที่ 4 การสะท้อนการปฏิบัติงาน (Reflection)

ผู้วิจัยได้จัดเวทีคืนข้อมูลให้กับประชาชนบ้านปราสาทอำนวย ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ และภาคีสุขภาพในการจัดการขยะ จำนวน 40 คน ได้แก่ แกนนำชาวบ้าน จำนวน 10 คน ตัวแทนครู 8 คน องค์การบริหารส่วนตำบล 5 คน เจ้าอาวาส 1 คน เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 3 คน ภาคีสุขภาพ จำนวน 13 คน ได้รับทราบผลการวิจัยทั้งหมด และแลกเปลี่ยนข้อมูลหลังจากการจัดกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมภาคีสุขภาพในการจัดการขยะให้กับผู้เกี่ยวข้องทราบ โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ และชาวบ้านบ้านปราสาทอำนวย ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการขยะ และเฝ้าระวังการเพิ่มของจำนวนขยะ ทั้งในครัวเรือน วัด โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองฝ้าย และได้ร่วมกันเสนอจัดการประกวดหลังคาเรือนต้นแบบเพื่อขยายผลไปยังหมู่บ้านอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงอีกด้วย

ผลของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีสุขภาพและแกนนำครัวเรือนในการจัดการขยะ

1. ประชาชนมีการแยกขยะและนำไปกำจัดให้ถูกหลักการจัดการทุกครัวเรือน รวมทั้งไม่ทิ้งขยะในที่สาธารณะในหมู่บ้าน
2. ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้กติกายุทธศาสตร์ในการจัดการขยะ จำนวน 6 ข้อ คือ
1) จะไม่เผาขยะในหมู่บ้าน 2) จะแยกขยะและนำไปกำจัดให้ถูกหลักการจัดการทุกครัวเรือน 3) จะไม่ทิ้งขยะในที่สาธารณะในหมู่บ้านชุมชน 4) จะดูแลทำความสะอาดในบ้าน รอบบ้านและถนนหน้าบ้านไม่ให้รกรุงรังทุกวัน 5) ขยะที่มีค่าจะนำไปใช้ประโยชน์ทุกครัวเรือน 6) มูลสัตว์และสิ่งโสโครกจะกำจัดให้ถูกต้องไม่ให้รบกวนผู้อื่น ผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการขยะ และเฝ้าระวังการเพิ่มของจำนวนขยะ ทั้งในครัวเรือน วัด โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองฝ้าย

อภิปรายผล

แกนนำครัวเรือนมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ และความตระหนักในการจัดการขยะดีกว่าก่อนการเข้าร่วมกระบวนการ ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพแกนนำครัวเรือน โดยมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการขยะด้วยหลัก 3Rs และการศึกษาดูงาน ซึ่งแกนนำครัวเรือนได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดขึ้นจึงทำให้มีความรู้และความตระหนักดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของยัวร์ดา ชูรักซ์ และคณะ (Churak, et al., 2013, p. 755) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของเทศบาลตำบลเขาหัวช้าง อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง พบว่าการจัดให้ผู้นำไปศึกษาดูงาน การเชิญวิทยากรให้ความรู้ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในเรื่องการจัดการขยะ ทั้งการเผาทิ้ง กลางแจ้ง การฝังกลบ การโยนทิ้งทั่วไป การนำไปทำปุ๋ยหมัก หรือการนำไปทิ้งในพื้นที่อื่น เพื่อให้ประชาชนจัดการขยะกันเองในระดับครัวเรือน และควรจัดอบรมการจัดการขยะมูลฝอยรวมถึงเพื่อการปลูกจิตสำนึกและออกพื้นที่มาพบประชาชนอย่างทั่วถึง เน้นการให้ความรู้เรื่องการคัดแยกขยะ การแปรรูปและรณรงค์ทำความเข้าใจกับชุมชนในเรื่องการเก็บขยะ และการจัดตั้งกลุ่มขยะชุมชน ซึ่งเป็นการปลูกจิตสำนึกเพื่อสร้างความตระหนัก และสอดคล้อง

กับการศึกษาของ ทองทิพย์ สละวงษ์ลักษณ์ และพัชรีย์ ศรีภูตา (Slawongluk & Srikuta, 2019, p. 11) ได้ศึกษา การพัฒนาครัวเรือนต้นแบบในการจัดการขยะที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความพอประมาณ ตำบลหนองพลวง อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา พบว่าการพัฒนาศักยภาพแกนนำครัวเรือนต้นแบบ โดยการอบรม เชิงปฏิบัติการเรื่องการจัดการขยะในครัวเรือน เรียนรู้จากตัวแบบ การเล่าประสบการณ์ที่พัฒนาครัวเรือนต้นแบบ ประสบผลสำเร็จ ทำให้แกนนำครัวเรือนมีความรู้ และพฤติกรรมจัดการขยะหลังการพัฒนาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05

แกนนำครัวเรือนมีคะแนนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะดีกว่าก่อนการเข้าร่วมกระบวนการ เป็นเพราะ แกนนำครัวเรือนมีความรู้ ความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการขยะดีขึ้น จึงทำให้มีความเข้าใจ สนใจเข้าร่วมกิจกรรม ในการวิจัย อีกทั้งได้แสดงออกโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม ได้ร่วมวางแผนการดำเนินงาน กำหนดกติกาชุมชน ได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ด้วยกระบวนการ AIC จึงทำให้กลุ่มเป้าหมายมีคะแนนการมีส่วนร่วม ในการจัดการขยะดีกว่าก่อนการเข้าร่วมกระบวนการ สอดคล้องกับการศึกษาของอิทธิพล โฉมสุภาพ, วิณา อิศรางกูร ณ อยุธยา และกุหลาบ ปุริสาร (Chomsuphap, Itsarangkul, & Purisarn, 2018, p. 208) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการ ขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านดงสระคร่าน ตำบลวังสวาบ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น พบว่า จากการใช้กระบวนการ AIC เพื่อให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผลการดำเนินงานด้วยความเต็มใจ ภายหลังการใช้รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอย กลุ่มตัวอย่าง มีระดับการมีส่วนร่วมดีกว่าก่อนการใช้รูปแบบ และสอดคล้องกับการศึกษาของพระมหานิพนธ์ ปริบุญโณ (เชียงกา) (Parepuno, 2018, p. 148) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของชุมชน ตำบลทุ่งลูกกา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่าประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชน โดยภาพรวมในทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับที่ดีมาก ผลก็มาจากการมีส่วนร่วมที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ทางหน่วยงานจัด และมีผู้นำชุมชนให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุก ๆ ด้าน เริ่มตั้งแต่ให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาท ส่วนร่วมในการให้ข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา เสนอปัญหา ความต้องการ และคัดเลือกแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม โดยที่มีหน่วยงาน หรือผู้นำชุมชนมีบทบาทเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนความต้องการในการจัดกิจกรรม ซึ่งในการศึกษารั้งนี้ ได้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ โดยมีภาคีสุขภาพเข้ามาเกี่ยวข้องตั้งแต่กระบวนการวางแผน การปฏิบัติงาน การสังเกตการณ์ และการสะท้อนการปฏิบัติงาน

กติกาสภาชุมชนในการจัดการขยะ ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ เกิดจากการมีส่วนร่วม ของภาคีสุขภาพและแกนนำครัวเรือน จำนวน 6 ข้อ คือ 1) จะไม่เผาขยะในหมู่บ้าน 2) จะแยกขยะและนำไปกำจัด ให้ถูกหลัก การจัดการทุกครัวเรือน 3) จะไม่ทิ้งขยะในที่สาธารณะในหมู่บ้านชุมชน 4) จะดูแลทำความสะอาดในบ้าน รอบบ้านและถนนหน้าบ้านไม่ให้กรงรังทุกวัน 5) ขยะที่มีค่าจะนำไปใช้ประโยชน์ทุกครัวเรือน 6) มูลสัตว์และสิ่งโสโครก จะกำจัดให้ถูกต้องไม่ให้รบกวนผู้อื่น สอดคล้องกับการศึกษาของวิวิธ อนุพันธ์ (Uppanun, 2013, p. 1) ได้ศึกษา แนวทางการกำจัดขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนยอ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา พบว่าแนวทางการกำจัดขยะมูลฝอยควรมุ่งเน้นการลดปริมาณขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด โดยการส่งเสริมและสนับสนุน ให้มีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด และดำเนินกิจกรรมด้านการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์ ขยะมูลฝอย ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาครัฐส่วนกลาง โดยสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1. ควรพัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคีสุขภาพชุมชนเพื่อส่งเสริม กระตุ้น ให้คำปรึกษาแก่ประชาชนในการจัดการขยะอย่างถูกวิธี
2. ควรมีการขยายการพัฒนาแกนนำครัวเรือนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนจัดการขยะของครัวเรือนต่อไป
3. หน่วยงานที่รับผิดชอบ ต้องจัดงบประมาณให้เพียงพอและเยี่ยมเสริมพลัง เป็นระยะ และจัดสิ่งจูงใจร่วมเมื่อจัดการขยะได้ดี ตามหลัก 3 Rs

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาชุมชนด้านการจัดการขยะในรูปแบบการวิจัยที่หลากหลาย
2. ควรมีศึกษาพฤติกรรมจัดการขยะของครัวเรือน เพื่อเปรียบเทียบและหาต้นแบบครัวเรือนในการจัดการขยะให้มากขึ้น
3. ควรมีการจัดการประกวดครัวเรือนต้นแบบในการจัดการขยะเพื่อเป็นต้นแบบและเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- Chomsuphap, A., Itsarangkul, V., & Purisam, K. (2018). Solid waste management model by the community participation. In Dongsakran Village, Wangsawab Sub-district, Phuphaman District, Khon Kaen Province. *College of Asian Scholars Journal*, 8(Special Issue), 308-322. (In Thai)
- Churak, Y., Jeawkok, J., Yammai, S., Dissakul, Y., & Tunlayanisaka, C. (2013). Patterns of household solid waste management in the Municipality Khaohuachang, Tamote District, Pattalung Province. In *8th National Hat Yai Conference* (pp. 755-767). Songkhla : University Hat Yai. (In Thai)
- Cohen, M., & Uphoff, T. (1981). *Rural Development Participation : Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.
- Katawong, K. (2015). The development of local solid waste management model with the participation of the municipality community Non Suwan Subdistrict Non Suwan District Buriram province. *Journal of Sakon Nakhon Hospital*, 18(2), 229-237. (In Thai)
- Kemmis, S., & Mc Taggart, R. (1990). *The Action research planner* (3rd ed.). Victoria : Deakin University Press.
- Muang Fai Subdistrict Administration Organization. (2017). *The problem of waste and waste in Muang Fai Subdistrict, Nong Hong District, Buri Ram Province*. Buri Ram. (Mimeographed). (In Thai)
- Parepuno, N. (Chiangka). (2018). *Public participation in community waste management of Tunglooknok Subdistrict, Kampaengsaen District, Nakhon Pathom Province*. Thesis, Master of Arts Program in Social Development, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya. (In Thai)

- Pollution Control Department. (2017). *Thailand State of Pollution Report 2016*. Bangkok : Hua Yai. (In Thai)
- Provincial Office for Natural Resources and Environment Buriram. (2017). *The problem of municipal solid waste Buri Ram*. Retrieved May 1, 2017, from <http://buriram.mnre.go.th/th/index> (In Thai)
- Slawongluk, T., & Srikuta, P. (2019). Development of Household Waste Management Model based on Moderation Principle of Sufficiency Economy Philosophy : A Case Study of NongPluang Sub District, Jukkarat District, Nakhon Ratchasima Province. *DPC 9 J*, 25(2), 5-15. (In Thai)
- Uppanun, W. (2013). *Study of people engagement in waste disposal of Nonyor subdistrict Administrative Organization, Chum Puang District, Nakhon Ratchasima Province*. Thesis, Master of Engineering Program in Civil Engineering, Institute of Engineering Suranaree University of Technology, Nakhonratchasima. (In Thai)

ผู้เขียนบทความ

นายสนอง อรุณศรี

นักศึกษาระดับปริญญาโท

หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสุขภาพชุมชน คณะสาธารณสุขศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

จังหวัดนครราชสีมา 30000

E-mail: Sanong.aroonsri@gmail.com

รองศาสตราจารย์ ดร.ธนิดา ผาติเสนะ

อาจารย์ที่ปรึกษาหลักวิทยานิพนธ์

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

E-mail: drtanida@hotmail.com